

ПРОРАХУНКИ УЦР ТА ЇХ ПРИЧИНИ

БЛЯШЕВИЧ Тетяна Романівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Діяльність Української Центральної Ради важлива віха в історії нашої країни. Боротьба за державність відзначилася, на жаль, не тільки вдалими, але й провальними заходами. В майбутньому вони відіграли фатальну роль у досягненні мети, яку поставила собі Центральна Рада. Власне, у даній публікації маємо намір акцентувати основні, на наш погляд, прорахунки УЦР та їх причини. Аналіз основних джерел з цієї теми дозволяє виокремити чотири основних площини, в яких Рада допустилася помилок: соціальний аспект; зовнішня політика; питання армії; II Універсал.

Соціальний аспект. Захоплення ідеєю національного відродження спричинило легковажне ставлення Центральної Ради до вирішення соціально-економічних проблем, які вона повинна була розв'язати. Тільки у III Універсалі, зважаючи на перші декрети радянської влади, намагаючись здійснювати в країні революційні перетворення, УЦР оприлюднила соціально-політичний проект. Проте підтримкою держави є не тільки її очільники, закон, військо, але й суспільство. Міське населення не висловлювало своєї підтримки УЦР. Доказом цього є безліч повстань 1917-1918 років у багатьох містах на півдні та в центрі країни. «Але найбільшим та найзапеклішим стало повстання на заводі «Арсенал» у Києві. Заколот тривалістю у сім днів призвів до чималих жертв з обох сторін та руйнації міста» [1].

Зовнішня політика Центральної Ради викликала розпач і розчарування, особливо у середовищі військових. Роблячи ставку в першу чергу на Антанту, Рада відклала укладання миру. У грудні 1917 р., коли антивоєнні настрої досягли свого піку, «генеральний секретар закордонних справ О. Шульгін виступав проти сепаратного миру. «Більшовики, - підкреслював він, - хочать замірити сепаратно, а ми на це не згодні? Ми стоїмо за загальний мир» [2]. Через затягування підписання миру із Німеччиною та її соратниками УЦР змушена була підписати його в період майже повної окупації України більшовиками, що було вельми несприятливою обставиною. Це призвело до запрошення владою німецької армії в Україну. Фактично через УЦР стала залежною від окупаційних військ. Розглядаючи угоду, ми відзначаємо, що у відповідності до неї УНР позбавлялася західної території Холмщини, а залишок її і Волинь залишаються окупованими. «<...> Україна сама бажає, щоб окупація продовжилася ще довший час, бо вона не в силі перейняти на себе організацію краю» [3]. Взаємопогашалися «кошти війни і воєнне відшкодування». Україна повинна була забезпечувати окупаційну владу «надлишками сільськогосподарських продуктів і індустріальних виробів <...> щонайменше в 1 000 000 тон».

Питання армії. Важливою у виборюванні Україною своєї державності була проблема формування війська. Збройний рух був невід'ємним елементом українського відродження. Від квітня 1917 року виділялося дві позиції, що стосувалися утворення армії. Микола Міхновський, який на даний момент управляв військовим товариством імені Павла Полуботка, був переконаний, що лише могутнє військо гарантуватиме самостійність України. Проте, члени Центральної Ради стверджували, що формування армії не є обов'язковою частиною у досягненні їхньої мети, такі переконання в подальшому стали фатальною помилкою. Володимир Винниченко писав у «Робітничій газеті»: «Нам треба

не якихось постійних армій, а знищення їх. Українського мілітаризму не було і не повинно бути». Однак 5 травня таки відбулося зібрання I Українського Військового з'їзду. Конгрес схвалив резолюції про «творення народної армії і українізацію військових частин», які стали одним із головних рішень. Крім того, Центральною Радою було видано постанову про утворення з добровольців загонів Вільного Українського козацтва. Згодом для виконання наведених доручень було створено Український Військовий Генеральний Комітет при УЦР, який очолив Симон Петлюра. До справи створення армії долучились такі організації як військовий клуб імені Павла Полуботка, Віленська військова школа. Але регулярна армія (не враховуючи загонів Вільного козацтва) так і не була створена.

II Універсал: в пошуках компромісу. 19 червня, на спільній пароплавній прогулянці лідерів Центральної Ради і виконкому Ради об'єднаних громадських організацій по Дніпру, українська сторона запропонувала зробити Центральну Раду територіальним органом. Дана пропозиція знайшла підтримку у більшості. Мабуть, кожна сторона мала свої плани щодо цього, але все ж, перший крок до розв'язання суперечки було зроблено. Нова Центральна Рада, що тепер включала в себе представників національних меншин, 30 червня, спільно з Генеральним секретаріатом, видала II Універсал. Тоді ж було затверджено Декларацію уряду – документ, призначений для Тимчасового уряду. Проте у Петрограді цій декларації дали зовсім іншу оцінку. Підсумовуючи вищевказане, напрошується такий висновок: довгоочікувану владу Центральна Рада отримала ціною співробітництва із урядом, засудження і відмови від використання революційних способів боротьби, але найважливіше «розбавленням» свого складу представниками інших національностей.

Відсутність згуртованості українського народу, конфлікти в державі призвели до провалу створеної Центральною Радою державності. Саме цими суттєвими недоліками скористалися Росія та Німеччина для остаточного її знищення. Берестейська угода та її не вигідні для країни умови, ще більше зіпсувала відношення українського суспільства до Центральної Ради і уможливила нищівне загарбання країни ворожими державами. Фактично компроміс із урядом надав владі Генерального секретаріату ознак законності, проте одночасно став приводом до плавного її знищення. Під час революції легітимність не мала виключного значення.

Втім, незважаючи на усе вищевказане, УЦР з усіх сил намагалася вибороти українську державність, тож ми маємо з розумінням відноситися до її діяльності, враховувати тогочасні обставини і робити виважені висновки, на основі детальних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Січневе повстання 1918 р. [Електронний ресурс]/ Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Січневе_повстання_1918
2. Літопис революції. - 1926 р. - № 1. - С. 72.
3. Текст Берестейської угоди (додаток) // Копиленко О.Л. «Сто днів» Центральної Ради / О.Л. Копиленко. – К.: «Україна», 1992. – 202 с.

